

О. В. Бутко

Лиман

ЛИМАН – село Зміївського району Харківської області. Знаходиться поблизу Нац. природ. парку «Гомільшанські ліси» та оз. [Лиман](#) (у заплаві Сіверського Дінця, притока [Дону](#), бас. [Азовського моря](#)), за 60 км від обл. центру, за 14 км від райцентру, за 5 км від залізнич. ст. Занки та за 1 км від смт [Комсомольське](#). На тер. села – кілька мілковод. озер, зокрема Ямка, Чайка, Комишувате, Світличне, залишки в минулому великого озера – урочище Сухий Лиман (1926 осушене, до 1941 на ньому видобували торф для потреб електростанції «Есхар» у Чугуїв. р-ні). До 1970-х рр. також існувало велике оз. Борове. Знач. шкоди довкіллю завдано діяльністю [Зміївської ТЕС](#), що розташ. за 2 км. Площа 6,67 км². За переписом 2001, насел. складало 4184 особи, станом на січень 2015 – 3654 особи (переважно українці). На тер. Л. виявлено неоліт. стоянку, поселення епохи бронзи та скіф. часу. Засн. у 2-й пол. 1650-х рр. як укріплене поселення на порубіжжі з Диким полем уздовж Нової оборон. лінії Ізюм–Харків. До 1682 – сотенне містечко Харків., 1682–1765 – Ізюм. укр. полків. 1765–1835 – слобода, 1958–94 – смт, 1835–1958 та від 1994 – село. 1765–80, 1797–1835 – у складі Слобід.-Укр., 1835–1925 – Харків. губ., 1780–96 – Харків. намісництва, від 1932 – Харків. обл.; 1780–1923 – Ізюм. пов., 1923–30 – Ізюм. округи; від 1923 – Зміїв. (1976–90 – Готвальдів.) р-ну. 1668–1788 на межі землеволодіння сучас. села у заплаві на правому березі Сівер. Дінця знаходився Зміїв. Микол. козацький монастир (збереглися залишки). 1732 налічувалося 3 церк.-парафіял. школи. У 17–18 ст. виникла потужна лиман. школа зодчества. Лиман. зодчі та будівельники спорудили у стилі укр. бароко десятки храмів на Лівобереж. Україні, зокрема архістратиґа Михаїла у селах Нижній Бишкін (нині Зміїв. р-ну) і Верхній Бишкін (нині Первомай. р-ну Харків. обл.), Троїцькі у м. Новомосковськ (нині Дніпроп. обл.) і с. Черкаський Бишкін (нині Зміїв. р-ну), Миколаївський у м. Лебедин (нині Сум. обл.), Введенський на Полтавщині (нині смт Артемівка Чутів. р-ну), Миколаївський та Різдва Богородиці у с. Цареборисів (нині Червоний Оскіл Ізюм. р-ну Харків. обл.), а також Архангело-Михайлівський у Л. Наприкінці 18 – на поч. 19 ст. у Архангело-Михайлів. церкві служив священиком прапрадід історика Д. Яворницького – Олексій. З утворенням укр. військ. поселень його вдові – Євдокії – у дачах слободи Велика Гомільша, поблизу Зміїв. Микол. козачого монастиря, виділили земель. ділянку, де вона заснувала х. Яворницький. Здавна, окрім хліборобства та скотарства, тут були розвинуті селітроваріння, рибальство, бджільництво, чинбарство, чоботарство, ковальство, гончарство, деревооброблення, гуральництво. Наприкінці 19 ст. функціонували

нар. б-ка, церк.-парафіял. і земське змішане 3-річне училища, відбувалися 4 ярмарки – на Великдень, Прокопа, Покрову та Кузьму. 1732 проживало 2905, на поч. 20 ст. – бл. 11 тис. осіб. Під час воєн. дій 1918–20 влада неодноразово змінювалася. Жит. потерпали від голодомору 1932–33 (офіційна кількість встановлених жертв – 102 особи), зазнали сталін. репресій. Від 24 жовтня 1941 до 21 серпня 1943 – під нім.-фашист. окупацією. 8 березня 1942 побл. с. Черкаський Бишкін, за кілька кілометрів на Пд. від Л., 18 рад. бійців ціною влас. життя зупинили рух нім. танк. колони (підбили 8 танків). Нині у селі – заг.-осв. школа, дитсадок; Будинок культури; фельдшер.-акушер. пункт; турист. база «Лиман». 1998 присвоєно звання «народний» фольклор. колективу «Калинонька». Діє реліг. громада УПЦ МП. Встановлено пам'ятник рад. воїнам і пам'ятний знак артилеристу І. Шаляпіну, які загинули під час визволення Л. Серед видат. уродженців – педагог *О. Семенов*, відома на Слобожанщині поетеса В. Колесникова. У Л. минули дит. і юнац. роки вченого-агрохіміка [Е. Дегодюка](#).

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Саяний М. І. Твої люди, Зміївщина. Х., 2003;
2. Зміївщина туристична. Зміїв, 2005;
3. Саяний М. І. Зміївщина – Слобожанщини перлина. Зміїв, 2009;
4. Дегодюк Е. Г. Лиман: Село Зміївського району Харківської області. Сотенне містечко Харківського та Ізюмського українських козацьких слобідських полків. К., 2009.

Бібліографічний опис:

Лиман / О. В. Бутко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-54641>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).